

رشد مقاله‌های پزشکی شاخصی برای ارزیابی تحقیقات

نبوده است. تدوین مجموعه مقالات پزشکی کشور (سالهای ۱۳۵۸ تا ۱۳۷۲) سبب شده است که پژوهندگان علاوه بر دستیابی به فهرست مقالات مورد نظر و آگاهی از کلیه تحقیقات انجام شده در موضوع مورد پژوهش، اطلاعات مفیدی نیز در زمینه وسعت تحقیقات پزشکی در اختیارشان قرار گیرد. تعداد مقاله‌های علمی پزشکی که در دهه‌اخیر به زبان فارسی منتشر شده‌اند، رو به افزایش بوده است (جدول ۱).

از شاخصهای مهمی که برای ارزیابی پژوهش در هر رشته مورد نظر قرار می‌گیرد، تعداد و کیفیت مقاله‌هایی است که در زمینه علمی منتشر شده است. اگر چه در تدوین و انتشار مقالات عوامل زیادی اثر می‌گذارند که ممکن است با گسترش تحقیقات به طور مستقیم ارتباط نداشته باشند ولی بررسی مقالات به طور کلان ارزیابی پژوهشهای علمی را به شکل عام امکانپذیر می‌سازد. تاکنون از تعداد مقالات علمی پزشکی منتشر شده در نشریات داخلی اطلاعات صحیحی در دست

جدول ۱) تعداد مقاله‌های پزشکی منتشر شده در مجله‌های داخلی (سالهای ۵۸-۷۲)

سال	۶۲-۵۸	۶۷-۶۳	۷۲-۶۸
زبان	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)
فارسی	۳۸۹ (۹/۳)	۱۲۷۲ (۳۰/۴)	۲۵۲۱ (۶۰/۳)
انگلیسی	۳۵ (۶/۶)	۶۸ (۱۲/۸)	۴۲۹ (۸۰/۶)

در مجلات داخل کشور به چاپ رسیده است (۱) که به ترتیب، ۲۸،۹ و ۶۳ درصد از کل مقالات پانزده سال اخیر را شامل می‌شوند (جدول ۲).

در فاصله پنج سال اول پس از انقلاب، ۴۲۴ مقاله؛ در پنج سال دوم، ۱۳۴۰ مقاله؛ و در پنج سال سوم (۶۸-۷۲) ۲۹۵۰ مقاله پزشکی به زبان فارسی و انگلیسی

جدول ۲) مقالات منتشر شده در مجلات پزشکی داخل کشور (۱۳۵۸ - ۱۳۷۲)

سال	زبان	مقالات پژوهشی (Original articles)	مقالات مروری (Review Reports)	میراد بیماری (Case Reports)	سز مقاله	جمع هر ردیف	جمع کل	
۱۳۵۸	فارسی	۲۲	۱۲	۳	--	۳۷	۵۰	
	لاتین	۱۳	--	--	--	۱۳		
۱۳۵۹	فارسی	۳۹	۲۶	۲۸	--	۱۰۳	۱۰۳	
	لاتین	--	--	--	--	--		
۱۳۶۰	فارسی	۱۹	۲۵	۱۸	--	۶۲	۶۹	
	لاتین	۷	--	--	--	۷		
۱۳۶۱	فارسی	۲۷	۴۰	۱۵	--	۸۲	۹۲	
	لاتین	۱۰	--	--	--	۱۰		
۱۳۶۲	فارسی	۲۰	۳۹	۲۴	۰	۱۰۳	۱۰۹	
	لاتین	۶	--	--	--	۶		
۱۳۶۳	فارسی	۳۰	۹۳	۲۸	۴	۱۵۵	۱۶۰	
	لاتین	۵	--	--	--	۵		
۱۳۶۴	فارسی	۶۴	۱۸۲	۵۹	۱۱	۳۱۶	۳۲۰	
	لاتین	۳	--	۱	--	۴		
۱۳۶۵	فارسی	۷۴	۱۷۸	۶۴	۱۲	۳۲۸	۳۴۸	
	لاتین	۱۴	--	۶	--	۲۰		
۱۳۶۶	فارسی	۶۵	۱۲۸	۳۲	۱۰	۲۳۵	۲۵۹	
	لاتین	۱۷	--	۷	--	۲۴		
۱۳۶۷	فارسی	۷۱	۱۰۶	۳۸	۱۴	۲۲۹	۲۴۴	
	لاتین	۱۴	--	۱	--	۱۵		
۱۳۶۸	فارسی	۹۲	۱۴۲	۵۰	۱۶	۳۰۰	۳۵۲	
	لاتین	۳۵	۱	۱۵	۱	۵۲		
۱۳۶۹	فارسی	۱۴۳	۱۵۷	۵۶	۲۳	۳۷۹	۴۸۸	
	لاتین	۶۹	۱۲	۱۸	--	۹۹		
۱۳۷۰	فارسی	۱۷۳	۱۹۱	۹۱	۲۸	۴۸۳	۵۲۵	
	لاتین	۴۵	۱	۱۶	--	۶۲		
۱۳۷۱	فارسی	۲۴۲	۲۵۸	۹۵	۳۰	۶۱۵	۷۲۵	
	لاتین	۷۱	۱۹	۲۰	--	۱۱۰		
۱۳۷۲	فارسی	۲۶۳	۳۴۸	۹۱	۲۸	۷۳۵	۸۳۶	
	لاتین	۷۷	۸	۲۱	--	۱۰۶		
۲۶۹۵	مجموع مقالات فارسی						۴۱۶۲	
	مجموعه مقالات لاتین						۵۳۳	

* ماخذ: فهرست مقاله های علوم پزشکی کشور (ایندکس مدیکوس ایرانی). به اهتمام دکتر فریدون عزیزی، مرکز تحقیقات غدد درون ریز، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی شهید بهشتی، ۱۳۷۴.

تنظیم و تدوین مقالات و مکاتبات را نیز انجام می‌دهند. به انجام رساندن هر یک از این امور برای کسی که به زبانهای بین‌المللی آشنایی ندارد امری باز دارنده است و مجموعه آنها برای چاپ یک مقاله در یک مجله بین‌المللی امکان‌داردیش از انجام یک پژوهش وقت‌گیر باشد. امید می‌رود که با افزایش چشمگیر فارغ‌التحصیلان دکترای عمومی، کارشناسی ارشد و Ph.D و تقویت گروههای تحقیقاتی کشور، درسالهای آینده این مشکل به تدریج برطرف شود.

از اینکه، تعداد مقالات پزشکی منتشر شده در کشور سیر صعودی پیدا کرده جای امیدواری فراوان دارد. کیفیت مقالات باید در مراحل بعد ارزیابی شود. آشنایی با مشکلات بهداشتی - درمانی جامعه و انجام پژوهشهای راهبردی - که به منظور حفظ، بهبود و ارتقای سلامتی، افزایش توان علمی و فنی و با بهره‌مندی از امکانات و منابع داخلی انجام می‌شود - جهت شناخت و حل مشکلات پیشگیریهای اولیه، ثانویه و ثالثیه به عهده جامعه پزشکی کشور است (۳) که ان شاءاله به بهترین وجه از عهده آن برخواهد آمد.

با این همه، باید اذعان داشت که تعداد مقاله‌های پزشکی منتشر شده در سطح بین‌المللی بسیار اندک است: برای نمونه، در سال ۱۳۷۱ ه.ش. / ۱۹۹۲ م. درسیستم «مدلاین» ۶۱ مقاله از ایران منتشر شده است که ۱ درصد از کل نوشتارهای پزشکی (۶۲۳۰مقاله) را تشکیل می‌دهد و در مقایسه با تعدادمقاله‌های چاپ شده از کشورهای هندوستان، عربستان و پاکستان به ترتیب، ۲۶۱۵، ۴۶۱ و ۸۲ مقاله، رقم ناچیزی است (۲). دلیل اصلی این امر شاید پایین بودن سطح علمی مقالات و تحقیقات پژوهشگران نباشد، بلکه علت عمده را باید در نبودن ارتباطات بین‌المللی و تسلط نداشتن دانشمندان ما به زبانهای بین‌المللی دانست. حال این سوال پیش می‌آید که کشورهایی چون ژاپن و کره جنوبی با آنکه دانشمندان آنان تسلط کافی به زبانهای بین‌المللی ندارند به چه دلیل تعداد مقاله‌هایی که منتشر می‌کنند زیاد است. در پاسخ باید گفت که علاوه بر بالا بودن کیفیت تحقیقات این کشورها، تیمهایی متشکل از افراد مجرب و مسلط به زبانهای بیگانه در اختیار پژوهندگان است که مطالب را بسهولت از زبان مادری به زبان بیگانه برمی‌گردانند و

کتابنامه

- (۱) عزیزی ف. فهرست مقالات علوم پزشکی کشور (ایندکس مدیکوس ایرانی) ۱۳۵۸ - ۱۳۷۲. مرکز تحقیقات غدد درون ریز، تهران، چاپ‌ندا، ۱۳۷۴.
- (۲) مسرت ص. جایگاه ایران در صحنه مطبوعات علمی پزشکی جهان. مجله نظام
- پزشکی، دوره ۱۲، ۱۳۷۲، صفحات ۲۸۳ - ۲۸۸.
- (۳) عزیزی ف. وضعیت تحقیقات پزشکی در کشور. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید یهستی، سال ۱۸، شماره ۱، ۱۳۷۳، صفحات ۱-۴.